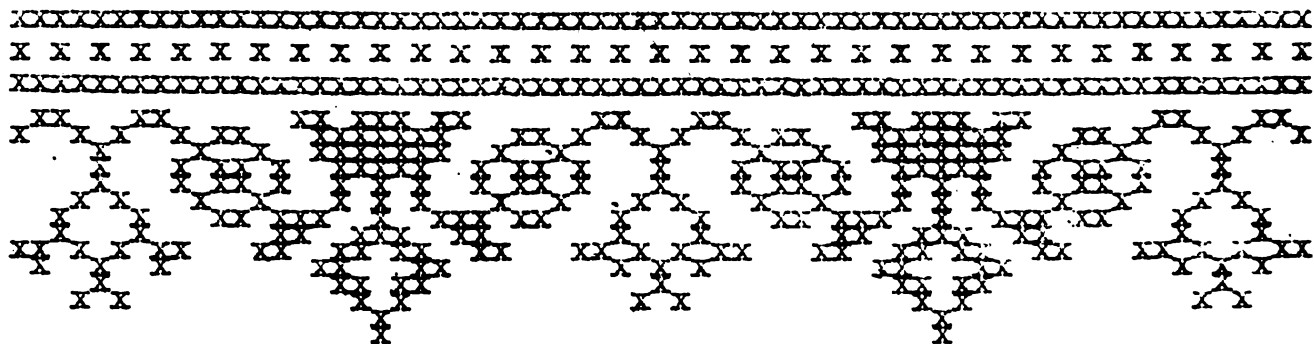

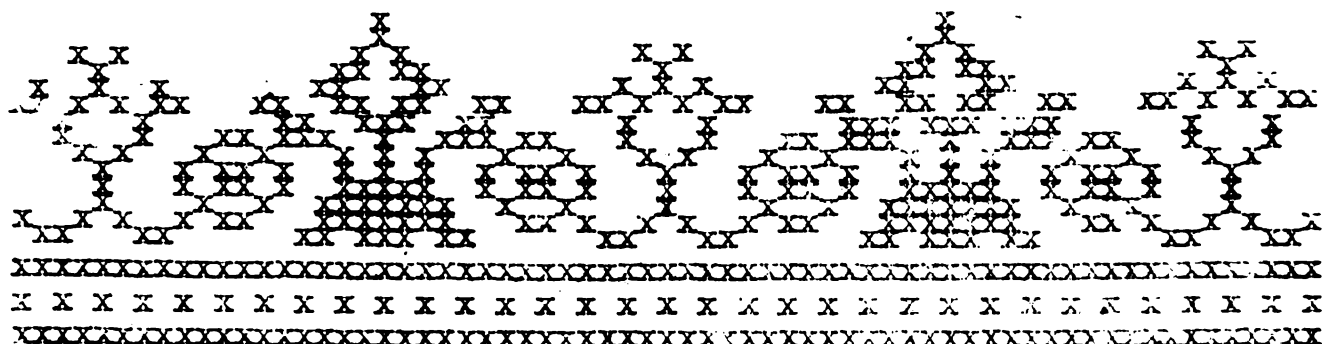

ЧЕРЕЗ ТЕРН

42

ГАИНОВЕР

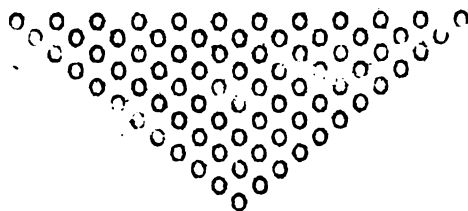
ТРАВЕЛ 1946.

Т Р А В Е Н Ь 1946р. Ч.2.
-o-o-o-o-o-o-o-o-o-o-o-o-o-o-o-o-

З М І С Т :
- o - o - o - o -

1. Дух України непереможний. Ю.Терн.....1 ст.
2. Над могилами [поезія]. Г.Раньк.... 3 ст.
3. Заповіт Симона Петлюри4 ст.
4. З військового життя С.Петлюри. Ол.Доценко.....6 ст.
5. Пісня про український прапор [поезія]. П.Дубів....8 ст.
6. Великий Каменяр України. Я.С.-Гайдай.....9 ст.
7. Молитва [поезія]. М.Чербак..... 12 ст.
8. "Ваше завдання-встановити зв'язок з росіянами"
Капітан Вільям А.Ноульстон.....13 ст.
9. З науки й техніки. В.Б.-Н.....16 ст.
10. Як подумав [поезія]. П.Карпенко-Криниця.....17 ст.
11. З хроніки таборового життя.....18 ст.
12. Чи знаєте Ви свою рідну літературу? д-р.Паєт...20 ст.

ДУХ УКРАЇНИ НЕПЕРЕМОЖНИЙ

Матеріальна культура нації має велике значіння для її існування, для вивчення її історії, її розвитку, але ця культура ще не творить нації. Ми маємо чудові зразки матеріальної культури Єгипту, Вавилону, Риму і Греції, але самі ці нації зникли, бо втратили свій дух, він став спадщиною інших народів, влився в скарбницю всесвітньої культури духу.

Нація живе поки живе її дух.

Український народ протягом століть не існував державно, протягом століть він мав надзвичайно обмежені можливості творення своєї національної матеріальної культури, але дух української нації не вмирав і через це так буйно розквітло життя українського народу, коли впали кайдани національної неволі в 1917 році.

Кожна нація має своїх прометеїв, що несуть незатухаючий вогонь національного духу через найтяжчі епохи існування. Таким прометеєм українського народу був Великий Співець Тарас Шевченко, таким прометеєм була квола тілом, але сильна духом Леся Українка, Великий Каменярь української землі Іван Франко, Митрополит Андрій і десятки, сотні інших менш відомих Героїв Українського Духу.

Такими великими лицарями українського духу, української ідеї були Голова Директорії і Головною Отаманом Військ УНР Симон ПЕТЛЮРА та Провідник Українських Націоналістів Євген КОЧОВАЛЕЦЬ.

1917 - 1918 рік. Ніби змогли встать Україна, під довголітнього сну прокидається український народ; степи, села, міста України уквітчуються жовто-блакитними прапорами. Бувають народні сили, але вони ще не скристалізовані, вони ще молоді, бурливі, як молоде вино. Мільйони українського селянства, робітництва та інтелігенції ще потребують консолідації, скерування потрібне для нації русло. Дух нації пробудився з великою силою, але він ще хаотичний. Український народ ще не має своїх вождів, не має своїх державних муків, витриманих політиків, бо йому навіть бракує провідної верстви, бо за століття української неволі значна частина провідної верстви українського народу розтанула в російських просторах, в російській чи польській культурі, або й просто зрадила своєму народові. А хвилі революційного урагану підносяться все вище і вище; демагогічні, але міцно змонтовані між собою елементи викидають найпривабливіші гасла соціального раю на землі і насуваються на Україну військовою силою.

У цей час серед бурхливого моря, сп'янілого від волі, від демагогії народу підносяться постаті Симона Петлюри - людини, яка була плотью від плоти, кров'ю від крові українського народу. Не з стародавньої української аристократії, не з кіл української буржуазії, а з надр самого народу виходить вождь.

Чи був він видатним політичним провідником, диплома-

то військового фахівцем чи геніальним державним мислем?

Чи можемо ми його порівняти з такими державними діячами, як Петрої, Наполеон, Клемансо, Ллойд-Джордж, Черчілль тощо? Історія відповідає на це негативно.

Симон Петлюра належав до типу національних вождів, до типу прометеїв нації, які поривають нарід до змагу не своїм геніальним розумом, політичним вмідістю, військовою талантом, а безмежною любов'ю до свого народу, безмежною жертвенністю, силою свого духа.

Як Орлеанська Діва у Франції, як Гарібальді в Італії, як Вашингтон в Америці, Пілсудський в Польщі Петлюра вірив в свою духову місію визволення свого народу.

Дійсний національний провідник, дійсний вождь мусить стати поверх класів, партій, груп, свідомо не замикається в якійсь певній ділянці суспільного життя, вмідіти пов'язати одне ціле розбіжні змагання, все підпорядкувати добру нації.

Симон Петлюра зумів стати таким національним вождем, більше того, він зумів стати національним героєм-він повів за собою український нарід в найтяжчі години його національного життя, став його прапором.

Національні змагання українського народу в 1917-1921рр. закінчилися тимчасовою поразкою. Україна була окупована чужими силами, роздerta це раз на шматки.

Але український національний дух непереможний. Дух Прометея української національної ідеї нашого сторіччя живе і далі в нас. Ім'я Петлюри стало символом боротьби за українську національну ідею, символом національного чину, національної саможертви. Це відгукує серцем кожний українець, це добре відчувають і наші вороги. Для ворожих нам систем немає більш дразливого імені, як імення Симона Петлюри, немає більш ворожої назви, як назва "петлюрінець". Во "петлюрінець" стало символом боротьби за вічність Української Національної Ідеї, боротьби за чин для здійснення цієї ідеї, боротьби за Незалежну Соборну Вільну Українську Державу.

Прапор великих визвольних змагань за Україну ніколи не падає з рук українського народу. Український національний дух непереможний. Гине один Вождь, на зміну його стає другий.

В 1929 році після років упертої підготовчої роботи організатор Українських Січових Стрільців, провідник Української Військової Організації Євген Коновалець створив нову армію борців за волю України-Організацію Українських Націоналістів. В надзвичайно складних умовах, в умовах підпілля іде консолідація українських сил і дальша боротьба за Українську Національну Ідею, за створення Незалежної Соборної Української Держави, Дія ОУН розгорталася на очах наших сучасників. Вона охоплювала різноманітні ділянки українського життя на Заході і постійно відчувалася її дія на Сході України. Ідеї ОУН протіснювали на еміграцію, на далекий захід, до Америки, Канади і т.д. Не було замітної події в історії останніх років, в якій не брала бучасті ОУН. Вона боролася з пацифікацією Східної України, виступала проти виголодження Великої України, боролася за волю Карпатської України. Останніх років ОУН була провідником в боротьбі з німецьким наїздником, її борці ведуть збройну боротьбу з окупантом і зараз, але найважливішим в діяльності Коновальця і ОУН було не створення революційної дієвої партії, не проведення тих чи інших компаній боротьби

з чужинецькими окупантами, а втілення непереможности української ідеї, боротьба за загально-українські ідеали, високе тримання прапору Соборної Незалежної України. Найбільшою заслугою ОУН та її провідника є те, що кождодневно, на кожному місці пропагувалася словом і ділом невмиручість української ідеї, боронилися засади української державности, провадилася широка пропаганда українського національного руху. Організація Українських Націоналістів, формально об'єднуючи тільки певну частину українського народу, була носієм змагань усієї української нації, втіленням її боротьби, її непереможности.

Євген Коновалець для нас і для історії української нації не керівник Січових Стрільців, УВО, ОУН, а прапороносець української нації, її національний герой, її вождь.

Небезпеку нової армії борців за волю України, небезпеку існування нового Вождя Української Революції добре розуміли вороги України і травень 1938 р. приносить новий галь українському народові. Від руки ворожого наймита падає другий Герой Української Ідеї Євген Коновалець.

Десь у Парижі і Роттердамі в глибоких могилах летять тлінні останки двох величннших синів України.

Барвінком і калинов уквітчані вони. Мармурові плити прикрашають ці могили.

Тисячі українців і українок схилиють поборно голови перед могилами Великих Мучеників.

По всіх закутках землі, де тільки б'ється українське серце - чи то над Дніпром і Чорним морем, чи на Дністрі, Бузі і Сяні, чи в Німеччині, в далекій Америці, Африці, Індії, Аргентині і інших чужинецьких краях схилилися голови гордих синів знедоленої України, віддаючи останню шану великим мученикам і Героям - Прометейм української нації.

Жертвенний вогонь Прометейв України не згасав в душі нації, дух нації живе і палає.

І він переможе!

В.Терн.

НАД МОГИЛАМИ.

Світлій пам'яті борців за
волю України С.Петлюри і Є.Коновальця.

Час ніччю смерті, заплату смерті наїзир,
Лиш день, як сталь, і сонця спека зла.
Чому Вождь на вулицях Парижу
Було так мало світла і тепла?

У голові думок сплетіння бродить,
Кругом чужий заводів диму гар,
А там... недоля рідного народу,
Розп'ята скута в путах яничар.

Тих, хто заслужив право на те, щоб стати незабутніми в історії України, хто зв'язав її величне минуле з світлим майбутнім і переказав нам, живим та прийдешнім поколінням, великий заповіт: національної помсти та недовершеного чину.

Шлях звільнення кривавої нації густо кропиться кров'ю. Нашої так само. Кров'ю чужою і своєю. Ворогом і рідною. Кров закінчує глибокі пропеси національних емоцій; усвідомлень; організаційної праці, ідеологічної творчості, всього того, що нація і свідомо і ірраціонально використовує для ствердження свого права на державне життя.

Кров, пролита для цієї величної мети, не засихає. Тепло її все теплим буде в душі нації, все відіграватиме ролі непокоючого, тривожного ферменту, що нагадує про нескінчене і кличе на продовження розпочатого.

З цим почуттям завжди переживав я наше свято державності. Воно все зв'язується у мене з дорогими-незабутніми образами тих, хто нам дав право його святкувати, подібно до того, як величаві мелодії нашого гімну, що в цей день здаються особливо урочистими, а слова обов'язуючими-все зливається в передсмертними отогнаннями тих, чий дух тоді тільки повірить у щирість і повалність нашого святкування, коли ми не словами-співами, а ділами покажемо нашу моральну вартість бути достойними свята.

Хай же в цей день ми глибше, як коли, відчуємо велику вагу передсмертних заповітів наших лицарів!

Хай свято сьогоднішнє навчить нас шанувати пам'ять поляглих і бережно плекати традиції боротьби за українську державність, такі чисті і проречисті, такі ушляхотнюючі, бо й оправдані і окроплені святою кров'ю найкращих синів нації.

А найголовнішою з тих традицій буде: пам'ятати про неможливість відновлення боротьби т и м и с а м и м и з а о о б а м и і п і д т и м и с а м и м и г а с л а м и, що ними користувалися і ними одушевлялися жертви військових подій 1917-1920рр.

Українські мечі перекутяться на рала тільки тоді, коли гасло-Н ЕЗАЛЕЖНА ДЕРЖАВА УКРАЇНСЬКА - перетвориться в дійсність і забезпечить отому ралові можливість зупинити рідну плідну землю з її незчисленними багатствами не для потреб третього або другого з половиною чи якого іншого інтернаціоналу, а для устаткування і зміцнення власного державного добра і збагачення рідного народу.

Отже: не з а б у в а й т е п р о м е ч; учімося міцніше тримати його в руках, а одночасно дбаймо про підняття нації моральних елементів її буття- т в о р ч о ї л ю б о в и д о Б а т ь к і в щ и н и, сторожкості до ворога та помсти за кривди, заподіяні ним- у симбіозі яких знайдемо і вірний шлях до звільнення і програму для будівництва!

Великий чин наших лицарів учить вірності ідеалам і вмінню підпорядковуватись. Тільки вірність і слухняність творять передумови успіху національної боротьби.

Біля гасла: УКРАЇНСЬКА НАРОДНЯ РЕСПУБЛІКА - УКРАЇНСЬКА НЕЗАЛЕЖНА ДЕРЖАВА об'єдналися всі справді активні сили нації в боротьбі за незалежність. Тільки в моральній атмосфері, утвореній тією боротьбою, могли з'явитись світлі постаті поляглих, тільки на цьому ґрунті могла зродитись п и в а л е г е н д а д а л ь ш о ї б о р о т ь б и, що живе невмирущою в душі нації і ферментує її сили на нові виступи.

Моральним чотаракунником самим старокозакським табором поставимося ми в переходові дні нашої історії до всіх негідних наступів на нашу єдність та вірність випробованим ідеям. Скупчимося один біля одного з готовністю взаємної допомоги і нерестороги - і ми витримаємо всі "міри і проби" незалежно від того, чи вони походять від якогось інтернаціоналу чи від його класичного антиподу.

Вірність є основою не лише родинного життя. Вірність ідеям є підставою внутрішньої сили ширших громадських об'єднань, до національного включно.

Наша вірність тим ідеям, за які голови поклали незабутні лицарі збройної боротьби за українську державність в часів 1917 - 1920 рр., буде найкращим пошаном до світлої пам'яті їх, до великого чину їхнього життя і нарешті до розуміння глибокого змісту тієї думки, що її вклав законодавець в акт свята УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВНОСТІ.

З ВІЙСЬКОВОГО ЖИТТЯ С. ПЕТЛЮРИ.

/Спомини/

Провосна 1919 року. Українські Республіканські Війська розташувалися під командою свого верховного вождя знову кинулися на ворога.

Головний Отаман - цей велетень духа і волі - все був на фронті. Його твердість, рішучість, глибоке переконання в правоті своєї справи й віра в перемогу передаються й старшинам і козакам.

Північна група, якою керував отаман Оскілко, одушевлена Головним Отаманом, рушила в бій. Війська йшли уперед. Ворожі дивізії в повному складі збиралися переходити на наш бік, почувавши непереможну силу нашого завзяття. /Й пізніше перейшли/.

Під час цих боїв Головний Отаман з своїм поїздом, що складався з його салюнки, вагону для канцелярії й платформ під авто, висунувся геть на передову лінію під станцію Тетерів. Оскілко з старшинами свого штабу теж мусів виїхати на цю небезпечну позицію разом із Головним Отаманом.

Станція Тетерів стоїть серед великих соснових борів, що тягнуться по обидва боки її. Підступу до неї від сторони Києва боронив один-єдиний наш панцерник та й той імпровізований. Мав він нерівну боротьбу з двома ворожими панцерниками, та не уступав. Та ось один курінь ворожої піхоти, під прикриттям своїх панцерників, лісом, боками від залізничного тору підсунувся аж під саму станцію.

Оскілко під покривкою рятування ситуації залишив Головного Отамана й відійшов із своїм штабом. Тим часом ворожі

панцерники ясным артилерійським огнем обстрілювали й саму станцію й її околиці та кінець-кінців змусили наш панцерник до відступу.

Головний Отаман швидким кроком попростував до панцерника, що вже відходив. Командант панцерника, побачивши свого улюбленого вождя в такій ситуації, буквально пополотнів і занімів.

А тут ворожі лави були вже яких 600 кроків від станції. Рухи їх вказували, що мали вони замір обійти станцію й забрати в полон і самого Головного Отамана і його поїзд. Кулеметний вогонь потроху спиняв наступ ворогів.

Я пильно тоді спостерігав Головного Отамана. Він а ні на хвилину не завагався, цілий закам'янів, але папіроси в уст не випускав.

- Пане сотнику! - сказав він, - мусимо боронитися, бо як вороги візьмуть станцію, то не лиш що не вдасться наш наступ, але ворожі панцерники пороблять великі спустошення. Слухайте мої команди!

З цими словами Головний Отаман вліз на панцерник.

- Зсадити кулемети й в насипу боронити перед ворогами підступ до станції! - почувлася грімка команда Головного Отамана.

Зсаджені скоростріли дрібно затріскотіли.

- Прямом наводком [800 кроків] з гармати стріляти по ворожих панцерниках!

За третім вистілом почувся вибух набоїв на ворожому панцернику. Передній панцерник був унешкоджений. Другий, рятуючися, почав відступати.

- Картеччю по піхоті! - знову почувлася команда Головного Отамана.

По кількох наших вистрілах піхота ворога була розчарена. Рештки її повтікали.

- Дякуй! Урятували наш наступ. Виконуйте своє завдання далі, - промовив Головний Отаман, а звернувшись до мене, додав: "Запишіть прізвище команданта панцерника". І від'їхав.

Про своє життя й безпеку він не дбав, а тільки про справу...

А це тільки один із багатьох аналогічних випадків.

Ол. Доценко
[Ад'ютант Головного Отамана]

=====

Не треба жадного дозволу, щоб плавати по широкому морі життя і праці. Чим ліпше ми їх пізнаємо, тим більшого успіху досягнемо.

Едвард Еверт.

Коди взято тверду постанову, простір перед чоловіком розширюється, відкриваючи перед ним поле для чину й волі.

І. Форстер.

--- ПІСНЯ ПРО УКРАЇНСЬКИЙ ПРАПОР. ---

Над Україною небо блакитне,
А в тім небі зірки золоті -
Світять нам з високости привітно
Ці два кольори, ніжні й прості...

На полях росте жовта пшениця
І блакитні волошки у ній.
Любо-мило кругом - подивися -
В Україні коханий мой.

Вкриті жовтою стріхою хати,
Помальовані в ніжну блакить.
А з віконечка личко дівчати
Голубими очима глядить.

... І виходить із хати дівчина,
В поле йде по вечірній росі.
Там на неї чекає хлопчина
Той, найкращий, миліший за всіх.

Сяє ніжністю небо блакитне;
Про кохання шепочуть поля...
Все таке дороге і привітне:
Рідне небо і рідна земля.

Вітер бавиться з нивами трошки...
Загораються в небі зірки,
А кругом голубіють волошки,
І шумлять голубі колоски.

Пестить милий дівочії коси,
Кров юнацька в серцях клекотить...
І нікому б, мабуть, не вдалося
Розлучити їх навіть на мить...

... Але треба в похід вирушати,
Бо ває кулі свистять навкруги,
Бо вже отогнуть ворожі гармати -
В Україну ідуть дороги.

І юнак вирушає до бою
Захищати вітчизну свою;
Рідний прапор бере він з собою
І несе переможно в бою.

І коли, як той вихор, він мчить
Крізь вогонь, і крізь воду, й крізь дим -
Синє небо і жовта пшениця
Пролітають в повітрі над ним.

Шила дівчина рідне знамено
В тихий вечір в імлі голубій,
А юнак його взяв на стремено
І поніс із собою у бій.

Рідні кольори світять в обличчя,
Як щось ніжне й далеке від зла,
Як волошок пучок невеличкий,
Що на спомин дівчина дала.

Павло Дубів.

ВЕЛИКИЙ КАМЕНЯР УКРАЇНИ.
==:==:==:==:==:==:==:==:==:==:

|1856~1916|

"Не пора, не пора, не пора
Нам, братове, чужинцям служити:
Доверпилась України кривда стара,-
НАМ ПОРА ДЛЯ УКРАЇНИ ЖИТЬ!"

Такими словами Іван Франко будив і кликав онімилій вже і напівсонний, з закутими руками і душем, свій нарід до життя, до боротьби за честь і полн розчетвертованої, поневоленої України.

Іван Франко вийшов з низів своєї нації, з того середовища свого народу, що, ідучи під чужими батогам, це зберігав у глибинах своєї душі багаті національні традиції, силу національного духу і величі.

Часа терпіння переповнювалась і нарід знав, що прийде час, коли розліється, як справедлива помста за приниження і муки, буйними потоками порожа кров. Чужа кров змие бруд, а з рідної народиться краде майбуття.

Українська нація чекала на клич відважної, сильної, вільної душою людини, яка не ходила це в чужому ярмі і не уміє коритись несправедливим законам чужої "вищої" влади.

І цей клич на грані життя і смерті, на грані вічного приниження і справедливої спитої боротьби, на грані рабства і повної волі та незалежності почув український нарід з уст свого великого сина Каменяра-Револьюціонера Івана Франка. Його голос, смілий і певний, пробуджував і ставив на ноги знесиєних борців. Зміцнював і насажував їх віров. Від пляхом крові і смерті до далекої, але ясної мети.

Ще зовсім молодим внаком, липивши батьківську кузню, Ів. Франко пішов на середокрестя пляхів життєвих і побачив: на захід сонця - широкі, століттями биті босими невірними ногами пляхи вели в тенета і ярмо; на південь - вузька, хвиляста, як гад, стежка ховалась в чорному, брудному проваллі: в заміні за серце її душу давали там і мед, і сало, і золото, і... кий, щоб Матір у пекло підганять, коли знеможе та спиткнеться. На схід, до сонця - немає слідів пробитих. Лише уламки іржавих катіданів; за ними, далі-кров... Жива, горяца вічно кров братня. Вона виточена з сердець героїв-мучеників на порозі жертвенного смавного пляху, що веде до сонця, волі, справедливості. Страшний, мученицький цей плях. Та іншого немає. По ньому, як пробить, усіявши кістями своїми, впоївши кров"ю молодю, усі невірники сьогоднішні підуть. Побачать сонце і вже ніколи більше не полонить їх темрява і сон.

І юний Каменяр, із сурмов і кайлом у руках, обрав саме цей плях жертвенний до сонця, до омріяної мети свого народу. Він уперто, крок за кроком ішов уперед цим шляхом боротьби і власними грудьми розбивав граніт насильства, несправедливості чужої. Він глибоко вірив у те, що це лише єдиний шлях до правди, до світлого майбуття української нації.

"І всі ми вірили, що своїми руками,
Розіб'ємо камені, роздробимо граніт;
До крові в власної і власними кістками
Твердий змуруємо гостинець, і за нами
Прийде нове життя, добро нове у світ."

Проте доводилось Франкові не раз і падати під ударами ворогів, але ніколи він не падав духом, не нарікав, не відступав з рук своїх тяжкого кайла, підводивсь і знов продовжував боротьбу.

"Життя воєнним табором тяглося,
То тут то там противник прискіпавсь;
Я боронивсь, не раз мав перемогу
Та часто падав ворогам під ноги."

Іван Франко силою свого духу, певністю в вірності обраної ним праці, вірою і активним чином свого життя і діяльності пробивав широкий шлях через терни і скелі майбутнім поколінням. Він почував велику відповідальність за свої дії і життя перед своїм народом і чесно ніс важкий тягар долі.

"Мій український патріотизм, - писав він 1895 року, - це не сантимент, не національна гордість, це тяжке ярмо, вложене долею на мої плечі. Можу здригатися, можу тишком проклинати долю, але скинути його не можу, не можу шукати іншого рідного краю, бо я став би підлий супроти власної совісті. І коли що улегшувало мені двигання цього яра, так це вид того українського народу, що хоч гноблений, темний і деморалізований довгі віки, хоч нині бідний, неповороткий і непорядний, все таки поволі підноситься, відчуває в що раз ширших масах надобу світла, правди, справедливості й шукає до них доріг. Отже варто працювати для того народу й ніяка чесна праця не піде на марне."

І ця невпинна чесна жертвенна його праця для свого народу була метою його життя і діяльності.

"Нехай пропаде мов ім'я, - говорив Франко в 1899 році, - але нехай росте й розвивається український народ!"

Проте це не перешкоджало Франковим противникам часом характеризувати його творчість, як творчість просякнуту безнадійністю і тому шкідливу для майбуття українського народу. Відкидаючи такі, зовсім не обгрунтовані їх закиди, Франко говорив: "

"Що в моїй пісні біль, і жаль, і туга -
Це лиш тому, що склалось так життя.
Та в ній, брате мій, ще нута друга:
Надія, воля, радісне чуття.
Я не лрблю безпредметно тужити,
Ні шуму в власних слухати ушах;
Поки живий, я хочу справді жити,
А боротьби життя мені не страх..."

Вся письменницька, політична і громадська діяльність Івана Франка була спрямована на пробудження свого народу і надання йому боротьби за національну, політичну, державну і соціальну свободу.

"Коли перед нашими духовними очима уявимо собі загальний образ діяльності Івана Франка, - писав д-р М. Лозинський в 1917 році, - побачимо, що вона була незвичайно велика, різномодна та всестороння. Автор поезій, повістей, оповідань, драматичних творів, творів для дітей і молоді, перекладач чужих літератур, дослідник народньої словесности, історик літератури, критик, публіцист з великим знанням політичних і суспільних наук, популяризатор майже в усіх областях науки, редактор, громадський діяч, бесідник і агітатор - оце Іван Франко в освітленні своєї діяльності. Сам він казав про неї на обході [вшануванні] Його 25-літнього ювілею ось що: "В усіх своїй діяльності бачав я бути не поетом, не вченим, не публіцистом, а поперед усього ч о л о в і к о м ..."

А через 19 років, в 1936 р., Василь Сімович пише:

"Був Франко учителем цілих поколінь нашого народу, побатьківським брав за руки молодь, вів її до сонця. А коли з тої молоді люди виростали і wraz із ним до боротьби ставали, то все ж над ними спочивало любяче око батька, щоб часом колишні Його діти со шляху не збились. Франко - це частина історії нашої землі. Вийшов із неї, і для неї віддав усе, що мав. А як відійшов від нас, на всьому, до чого він своїх рук приклав, лишилася печать Його духа."

Сильного Франкового духа печать значила воіх т и х , що в роках 1917-21 по-геройськи зі зброєю в руках змагалися за Незалежну Соборну Україну з переважачими силами ворогів. Його духа печать значила Карпатських Січовиків, які гинули у нерівній боротьбі за збереження дорогої волі Рідному Краєві. Мільони крадих синів України, надхненних Його духом, полагали "люб волю, і славу, і честь, Рідний Крає, здобути Тобі!.. Його "Національних гімн", як присягу на вірну службу Батьківщині повторюємо ми в ці дні на кожному кроці жорстоких змагань за волю України.

Звертаючись до тих, що "рабами волі стали" Франко писав, гнівно повчаючи:

Проти розна перти,
Проти хвилі плисти,
Сміло аж до смерти
Хрест важкий нести.

Правда проти сили,
Боем проти зла,
Міз народ похилий
Вольности слова...."

І чи не тому всі ми тепер разом з Ним віримо, що

"Ще те не вродилось
Гостреє залізо,
Щоб ним правду й волю
Самодур зарізав!.."

Ми ще не маємо того, до чого кликав і вів нас наш Великий Каменяр. Але ми Його, оте "краще майбуття", з д о б у д е м о ! Вже МІ, а не ВОНИ. Ми знаємо і розуміємо Франка сьогодні, під ці пору, далеко краще, як розуміли Його сучасники 30 років тому. Який близький Він усім, що йдуть Його тернистими стежками, добирають скалу, які Він почав, "щоб з рабів тих зробити народ", що зміг би, вільний, глянути "як хазяїн домовитий по своїй хаті й по своєму полі."

Як на твердому мармурі, глибоко на серці в кожного вирізаний Його могутній наказ:

"Ум гостри, настальний волю,
Лиш воюй, а не тоскуй!
Лиш борися, не мирися,
Радше впадь, а сил не трать,
Гордо стій і не корися,
Хоч пропадь, але не зрадь!..
Нині вчися побіджати,
Завтра певно побідити!"

Іван Франко зумів високо піднести прапор нашої героїчної національної боротьби, нашої національної гідності.

Франко - це те незгасаюче вогнище, що зігрівав і гартує мільйони фаланги до безупинної, безоглядної боротьби за остаточну і неминучу перемогу. Він - це вічно живе, невичерпне джерело нашої фізичної і духовної наснаги на славному героїчному шляху до заданої волі України. Він - Вічний Революціонер, що житиме, доки житиме і змагатиметься за життя, за волю, за честь, за правду і Державу Великий Український Нарід.

Як ще ніколи, Його сильний голос сьогодні нам згори, як грім, гремить наказом віками литої рідної крові і прийдешнього покоління:

"Лупайте цю скалу! Нехай ні жар, ні холод
Не спинить вас! Зносіть і труд, і спрагу, й голод,
Бо ВАМ призначено скалу цю розбити!"

Я.Г.Гайдай.

---- о "О" ! "О" о ----

М. Шербак.

М О Л И Т В А.

О, Господи! Яка зловісна тінь!
О, заступи нас від ударів грому!
Бездомних нині - поверни додому,
Зневіреним - дай сили і терпіння.

В ім'я благань гарячих і молінь,
Не заведи нас в безвість невідому.
Дай рідних привітати та мову чути знайому
По довгих роках мандрів і болінь.

І мовив Голос душний з високоті:
- Лиш той удома буде милим гостем,
Хто, не згоравши, як полум'я горить...

І видилось: пеньки пускали брості,
Листва буяла у розлогім рості,
Рвучись туди, де сонце і блакить.

==== ! ====

Капітан Вільям А.Ноултон.

"НАШЕ ЗАВДАННЯ - ВСТАНОВИТИ ЗВ'ЯЗОК З РОСІЯНАМИ"

Уривок з статті, надрукованої в журналі "Рідерс діджест" за серпень 1945 року|.

" " " "

" "

Я кладнув закаблукми і салютував, гукнувши:

- Я американець, оберлейтенанте! - Ми потисли один одному руки.

Таким чином 3.травня 1945 року, о 9 год. 25 хвилин, було встановлено зв'язок між амергканськими і російськими військами на північ від Берліну. Це був перший зв'язок по той бік Ельби.

Я сигналізував Гаррі, щоб той скликав решту машин, і майор повів нас до полковника. Російська армія є виняткова. Я сподівався побачити військовимашини, заповнені великою кількістю зброї і обсаджені людьми з суворою обличчями. Але те, що ми знайшли, було сумішшю коней, німецьких бендинних платформ, велосипедів, звичайних цивільних возів, старих заржавілих польових гвинтірок, англійських рушниць і мотоциклів. Здавалося, немає жодної системи, і люди шведдють по колоні на власну волю, не маючи, очевидно, ні наказів, ні певної роботи. Кожний другий був офіцером. Кожен скалив зуби, салютував і кричав незрозумілу тарабаршину. Ми теж скалили зуби й салютували, гукали й салютували, кивали головами й салютували і знов скалили зуби...

Нарешті натрапили на полковника. Я сподівався побачити великого росіянина з грудьми, прикрашеними медалями, і з англійською рушницею в руці, а побачив чоловіка, схожого на фермера, що спокійно керував двокінним возом, так начеб-то це було в неділю в Центральному Парку. Поруч нього сиділа дівчина в уніформі. Пізніше я довідався, що це була російська сестра на ймення Марія.

Коли полковник дізнався, хто я і звідки прибув, він відкинув вілки і, вискаливши зуби, зіскочив на землю. Ми потисли руки й поплескали один одного по спині. Дуже швидко я зрозумів, як можна справити враження на росіянина. Треба підбігти, дати йому в спину доброго стусана, що символізуватиме вашу простоту й ширість, схопити його руку й стиснути з усієї сили, потім обняти його, вишкірнитись як гієна і голосно закричати "Товариш!" або "Я американець!"

Марія теж спурхнула на землю, і ми прикрітали її й поплескали по спині. Вона скидалася на маленького бика - дуже приземиста, з величезними грудьми. Доки присутні джаркотіли, ляскаючи один одного по спині, полковник витяг свою російську мапу, що видалася мені китайською. Я дістав свою, і ми викреслили дорогу, якою я прибув. Він висловив велике здивування, що я зміг пройти крізь німецьку лінію і якимсь чином опинитися позаду його частини, щоб потім з'явитися з тилу. Добру річ ми зробили. Росіяни не мають білих зірок на своїх машинах і тому всі вони купчилися біля нашої, говорячи: "О, подивися, товаришу, американець має зірку на машині".

ми не можемо випити малої чарки коньяку.

Привиди героїв Дикого Заходу підсміювалися з нас, і я бачив, що престиж американських фронтових днів залежить від нас. Ми з Гаррі встали і одним духом вижилили коньяк. А потім, знесилені з очима, повними сліз, намагалися показати, що ми всео час збиралися саме так вчинити.

Наступна річ, яку ми опізнали, була склянка горілки перед кожним. Росіяни знову встали. Ми підвелися обережно, трохи непевні себе, а полковник запропонував: "Амеррика, Рооссія, Англія" - і знов почалося цокання... Це заняття повторювалося кожного разу, коли новий офіцер заходив у кімнату і аж доки я не був украй п'яним.

Під час сніданку ми дали полковникові коробку цигарок і таким чином довідалися дещо про причини, що змушують німців німців тікати від росіян. Він пошпори́в у кешенях, але не знайшов російських цигарок, щоб дати нам в замі́н. Очевидно, рівновага інтернаціональних приятельських відносин захиталася. Полковник покликав ефрейтора і пошептав йому щось на вухо. Ефрейтор з кількома особами вийшов. Через дві хвилини я почув знадвору галас обурення, після чого повернувся ефрейтор, несучи 8 коробок німецьких цигарок, які й віддав полковникові. А полковник презентував їх нам і з великим самохвальством сказав: "Німецькі, але добрі."

Незабаром вийшов командир дивізії. Це був цілком інтелегентний чоловік, з яким можна було вести розмову. Я пояснив йому, що мене послав мій генерал, щоб я привіз члена російського штабу до Американської Головної Кватирі. Командир сказав, що він сам пі́хав би зі мною.

Тоді я пояснив, що між нами і американською лінією є ще багато озброєних німців. Він висловив незадоволення, чому я не розбрав всіх німців між Ельбою і Балтикою, а я пояснив, що мав із собою лише сто осіб. Він зрозумів моє пояснення, докинувши кілька зауважень про те, як багато боїв мусіли вони витримати. Я сказав йому, що ми також мали бої після Нормандії.

Нарешті командир дивізії просив переказати мому генералові, щоб він зустрівся з ним в церкві в Любці. Я мусів вертатися назад до Любці з цим дорученням, взявши з собою молодого майора, що говорив по-польськи і який ще й до сі був зайнятий проголошенням тостів.

Під час церемонії нашого сніданку війна припинилася. Усе почалося спочатку. Я дивувався, як росіяни витримуватимуть весь цей лікер. І знайшов відповідь: вони не витримуватимуть. Я спостерігав одного командира, коли він видавав наказ до атаки. Хитавчися вийшов з будинку на площу, де зібралися його офіцери, жваві з записними книжками в руках. Постояв з хвилину, витяг мапу - другим боком до офіцерів, так що ніхто нічого не міг бачити - і почав мурмотіти щось, на зразок "ми йдемо звідси до цього місця, а потім підемо до цього місця", весь час показуючи на мапі, що її не можна було бачити. Я не розумів багато по-російськи, але з того наказу я зрозумів отільки ж, як і кожен з присутніх.

Він продовжував своє мурмотіння, а офіцери переглядалися між собою, наче говорячи: "а старий знову випив". Потім вони сховали записні книжки і гукнули: "Гей, бандо, після цього переходу матимете горілку. Ходімо!" Кілька тисяч ожого-оливлених росіян вистрелили в повітря, і чарівна колона ви-

рушила, зриваючись вниз по дорозі.

Повертаючись до Любч, я якось оглянувся і мало не випав з башти. На місці гармаша-асистента Кларкової бронемашини стирчав наш п'яний російський майор, подібний до домкрата. Маючи в одній руці рушник, а в другій величезну бритву і загадково посміхаючися, намагався він поголо-ти гармаша.

х х х

Нарешті ми прибули до Любч. Трохи пізніше я повернувся до Людвігслюсту і рапортував своєму генералові, що покладене на мене завдання виконав.

Переклад з англійської

Оксани Солов'я.

=====

3. НАУКИ І ТЕХНІКИ.

Науковцям американської армії вдалося встановити контакт з місяцем. Зроблено це з допомогою "радару". Радар - це прилад, що з допомогою коротких радіохвиль дозволяє визначити положення та віддаль предмету, напр., літак або скупчення електричних наснаг у повітрі, без огляду на височину. Як відомо, радіохвилі в своїй суті такі ж самі електро-магнетні хвилі, як світло, і тим більше наближаються своїми властивостями до цих останніх, що менша їх довжина. До цих властивостей належить також здібність рефлексії-відбиття від якогось предмету, що стоїть на дорозі хвиль. Як дзеркало відбиває світло, так металеві предмети відбивають короткі радієві хвилі, що їх висилає радар. Довжина цих хвиль сягає від одного до 10 см. Радар виконує роль не тільки радіо-висильні, але також і роль радіо-приймача, бо реєструє відбиті хвилі, що до нього вертаються. Доки вислані ним хвилі не натрапляють на жодну перешкоду на матерій либі апарату, ми бачимо просту ясну лінію. Якщо ж ці хвилі знайдуть на своїй дорозі який-небудь предмет, світляна лінія починає дріжати, викривляється, і з форми її викривлень, їх величини та положення на шибі роблять висновок, що зустріли ті хвилі: літака, гарматень чи просто електро-магнетні збурення в повітрі.

Радар винайшли американські вчені ще 25 років тому, але розвинули й удосконалили його щойно в теперішній війні. Використовували його не тільки в обороні теперішніх літаків /битва за Лондон 1940 р./, але й проти торпед, мін та підводних човнів. Власне цей радар у морській війні дав можливість альянтам усунути загрозу німецьких підводних човнів. Цей же прилад дозволив нічним бомбардувальникам вишукувати ворожі об'єкти і досить влучно скидати свої бомби. Нічні винишувачі могли наосліп вишукувати ворожі літаки та нищити їх також завдяки радарові.

Але тепер, коли війна закінчилася, впливають його з су-
то науковим методом. В майбутньому вчені зможуть з допомогою
радару викрипати електричну напругу в стратосфері, що спри-
чиняє збурення в радіосполученні. Цим буде поліпшене радіо-
пересилання. Ученим удалося з допомогою радару вислати сиг-
нал на місяць, і за 2,4 секунди він повернувся назад до апа-
рату. Місяць віддалений від землі на 385.000 км., це значить;
що вислана радіохвиля мусіла пройти 770.000 км. туди й назад.
Зважаючи, що швидкість хвилі становить 300.000 км. на секун-
ду, вона потребує на цю дорогу 2,4 секунди. Так і було: за
2,4 секунди апарат показував скривлення світляної лінії на
шпіві візора.

У зв'язку з установленням контакту з місяцем при допо-
мозі радару в науковому світі повстало багато фантастичних,
а часом і реальних плянів на майбутнє. До них належить плян
пересилати депеші з Н^ю-Йорку до Парижу за посередництвом
місяця, як це подало до відома міжнародне товариство теле-
фонів і телеграфів. З Н^ю-Йорку висилатимуть сигнали, вико-
ристовуючи місяць, як дзеркало. Але сполучення можливе бу-
де тільки тоді, коли місяць видно буде з обох місцевостей.

Побільшений та вдосконалений радар дозволить вивчити
тайну кратерів місяця та встановити, чи не сліди могутніх
вулканів, або метеорів, що падали на місяць.

Учені, що правда, погодилися на тім, що на місяці немає
життя, бо його атмосфера дуже рідка і немає вогкості. Але
тільки ці нові методи дадуть можливість ствердити, чи нема
в гірських проваллях місяця вогкості. Та астрономи не зупи-
няються на місяці. Їх непокоїть питання, чи земля зі своїм
органічним життям - справдний виімок у всесвіті, чи й на ін-
ших планетах також існує життя. Щоб вивчити цю справу, док-
ладатимуть усіх зусиль, щоб збудувати могутній радар та з
його допомогою встановити контакт із двома сусідніми плане-
тами - Марсом та Венерою.

В. Б.-П.

— 0 — 0 —
= = =

х х
х

Як подумаеш: хочеться жити і жити,
Кохавчи степ заданий,
Бо, оманливий світ, що мені не кажи ти,
Не ми тобі - ти нам даний.

Та чорніє ж над обрієм чорна година,
Як пляма у світлім оді,
І багато тих кроків іде до мети нам,
А смерть на кожному кроці.

30.11.1944.

Петро Карпенко-Криниця.

З ХРОНІКИ ТАБОРОВОГО ЖИТТЯ.

КЛЮБ УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОДІ в таборі ім.М.Лисенка в Ганновері організувався в лютому місяці 1946 р. спочатку як гурток самоосвіти. Завданням цього гуртка було: об'єднати найбільш активну частину молоді з метою підвищення її загальноосвітнього і культурного рівня та підготувати організаторів більш широкого загалу молоді табору.

Протягом лютого, березня і квітня Самоосвітній Гурток об'єднав коло себе біля 30 осіб і провів лекції-бесіди на такі теми: "Матеріалістичний і ідеалістичний світогляд", "Лєся Українка і її творчість", "Основи здорової національної політики", "Кохання, шлюб, родина і її значіння в житті нації", "Хмельницький і його доба", "Петлюра", дві лекції на тему "Кропивницький і український театр", "Бактеріологія", "Сусіди і ми", "Хвильовий", "Новітнє мистецтво Франції", "Українська молодь під двома окупаціями" і "Літературний суд по твору Коцюбинського "Що записано в книгу життя".

Крім цього Самоосвітній Гурток організував вечір для молоді, виступ спортсменів, та періодично влаштовував заходи. Члени Гуртка провадили вивчення англійської мови серед людно-сти табору по бльоках і брали активну участь в громадському житті табору. На початку квітня за ініціативою Гуртка створено редколегію часопису "Через терни", яка в кінці квітня випустила перший номер його.

Два місяці роботи Самоосвітнього Гуртка виявили певні кедри молоді, які мовуть і хочуть провадити культурно-освітню і національно-виховавчу роботу і висунули потребу більш широкої організації таборової молоді.

Отже, на початку травня організовано Клуб Української Молоді, який поставив своїм завданням охопити вже більш ширші кола молоді і поширити форми роботи серед неї. Основними завданнями Клубу є: Підвищення загально-освітнього рівня таборової молоді, виховавча робота серед неї, піднесення рівня національної свідомості, підсилення фізичного розвитку молоді та організація розумних та корисних розваг.

Вже сьогодні при Клубі існують: Гурток Самоосвіти, Гурток вивчення англійської мови, спортивний гурток з секціями гімнастики, легкої атлетики, футболу і волейболу, літературний гурток. Клуб має свою бібліотеку і читальню. В найближчий час при клубі буде організовано хоровий і драматичний гурток, гурток боксу, шахова секція.

З метою всебічного розвитку молоді робота Клубу побудована в той спосіб, що для всіх членів, не залежно від того, до якого гуртка він належить, провадиться щотижня по понеділках загальні лекції-бесіди самосвітнього й виховавчого характеру. Проектується також введення обов'язкової ранкової фізкультури для всіх членів Клубу.

Кожен гурток при Клубі працює за своїм планом. Робота гуртків координується Правлінням Клубу. В червні місяці Правлінням Клубу намічено провести таку роботу: 5 загально-клубних лекцій-бесід на теми про виховання характеру українського юнака та виховання національного світогляду, 5 засідань Самоосв. Гуртка по питанням української літератури, укр. нац. руху та

атомової енергії. Регулярно, три рази на тиждень, має працювати гурток вивчення англійської мови. Два рази на тиждень має працювати хорівий гурток і драматичний. Раз на два тижні - літературний гурток, три рази на тиждень - гурток гімнастики, по два рази на тиждень гуртки волейболу /жіноча й чоловіча команди/, футболу й легкої атлетики.

Щосуботи і щонеділі спортивний гурток Клубу влаштовує змагання по футболу з футбольними командами інших таборів. В п'ятницю влаштовуються гри на свіжому повітрі для всіх членів Клубу, в суботу й неділю ввечері - забави для молоді всього табору. Крім цього в червні місяці намічено провести екокурсію до Зоопарку, мілтаборову нараду спортсменів англійської окупаційної зони, курси для футболістів та волейболістів суддів і фестиваль молоді. Редколегія журналу "Через терни" має організувати ще гумористичний часопис Клубу.

Клуб Української Молоді в Ганновері вважає, що найдоцільнішою методикою роботи серед молоді є метода охоплення молоді в одну загальну організацію, яка охоплювала б як фізичний так і культурно-національний розвиток її. Робота серед молоді му-
сить бути організована в такий спосіб, щоб кожній молодій людині дати можливість працювати в тому чи іншому гуртку в залежності від своїх схильностей, але водночас притягнути для виконання мінімуму самоосвітніх і національно-вихованих завдань та фізичної культури. Клуб має підготувати кадри широко освіченої, національно-свідомої, сильної духом і волею та фізично здорової української молоді.

----- 0 -----

АГРОНОМІЧНА ШКОЛА. В таборі ім.М.Лисенка в Ганновері 11 травня відкрито Агрономічну школу, де викладаються такі дисципліни: садівництво, городництво, бджільництво, зернові культури, тваринництво, годівля тварин, молочарство, ветеринарія, рибоводство, технічні культури, зокрема тютюн, прядівні культури і олійні, цукровий буряк і цукрова тростина. Крім цього до курсу входять загально-освітні дисципліни: українознавство, математика, фізика, хімія, географія в мандрівках та загальнофахові: ґрунтознавство, онтомологія, фітоспатологія, ботаніка, організація та економіка. Курс навчання короткотерміновий - 5-6 місяців. Агрошкола має 126 слухачів віком від 18 до 56 р.

ТЕАТРАЛЬНА СТУДІЯ. в таборі ім.М.Лисенка розпочала своє навчання у вересні 1945 року. Силами Студії було поставлено на таборовій сцені, а також на сцені укр. табору в Білефельді інсценізацію оповідання Б.Грінченка "Слеза" під назвою "Сміливе серце". Студія готується до ввечері вододвілей: "дорогий поцілунок", "Не зраджуйте своїх чоловіків", "Хто він?", а також готує постановку одноактівки "Як ковбаса та чарка, то ми не тьось й одарка". Склад Студії 30 осіб.

ЛІКАРНЯ ТАБОРОВА розрахована на 50 ліжок. Приміщення добре відремонтоване та обладнане. При лікарні організована також поліклініка для прийому хворих, що можуть лікуватись амбулаторно. В поліклініці працюють високо-кваліфіковані медичні робітники, зокрема проф. внутрішніх хвороб і проф. окуліст, лікар хірург-геніколог, є своя невеличка аптека, кварцовий кабінет. Щомісяця амбулаторія обслуговує біля 2.000 хворих.

ЧИ ЗНАЄТЕ ВИ СВОЮ РІДНУ ЛІТЕРАТУРУ?

В і д п о в і д і
на питання, що виіщені в ч.І журналу "Через терни"

1. а/ 3 поеми "Гайдамаки".
б/ 3 "Послання і мертвим і живим"...
в/ 3 поеми "Кавказ".
2. Писав про Шевченка Олександр Кониський у вірші "На похорон Шевченка".
3. Про Шевченка і Франка.
4. Був то Т.Шевченко
5. а/ П.Куліш написав вірш "Квіти з сльозами, сльози з квітками".
б/ Ганна Барвінок /дружина Пантелеймона Куліша/ написала оповідання "Квіти з сльозами, сльози з квітками".
6. До + ля /Шевченків вірш "Доля"/.
7. Ольга Косач писала під псевдонімом Олени Пчілки.
8. М.Драй-Хмара /див.збірку "Проростень"/.
9. Народ /це народня приказка/.
10. "Хіба режуть воли, як ясла повні" /Панаса Мирного/.

--- о --- --- "о" --- --- о ---

Найкращі наші поети жили й творили з глибокою вірою в те, що московська "ніч безрадісна, осіння", яка придушила Україну, мине, "що скоро день засвітить, що сонце наше встане, що хід його спинить ніщо не зможе в світі!".

Подарчи тут уривки з творів деяких наших поетів з часів передреволюційних, уривки повні сподівання кращого майбутнього для нашої Батьківщини та заклику до праці й боротьби за це краще майбутнє, пропонуємо в кожному окремому випадкові визначити автора, а для більших або широко відомих творів, з яких взято уривки, це й назву їх.

1.

Удосвіта встав я... Темно це надворі...
Де-не-де по катах ясне світло сяє,
Сяє ясне світло, як на небі ворі...
Дивуюсь, радів, у серця питаю:
"Скажи, віце серце, чи скоро світ буде?"

"Ой, скоро світ буде,
Прокинуться люди,
У всяке віконце,
Засіяє сонце"...

2.

Прийде та година,
Що ділами, не словами,
Оживе Україна!

3.

Хто раб? Хто подоланий?
Тільки той,
Хто самохіть несе ярмо неволі!

4.

Вставай, хто живий, в кого думка повстала!
Година для праці настала!
Не бійся досвітньої мли, -
Досвітній огонь запали,
Коли ще зоря не заграла.

5.

Старий |роздразнений|: А ти що робиш? Ти?

Тітця: Людей буджу.

Старий |укладається вигідніше. З призмативним сміхом|:
Збуди ж мене, як прийде час визволу!

Тітця: Для тебе він ніколи не настане. |Волає|: Гей,
Хто живий на сім побойовиську?!

6.

... Швидко дзвони в Україні
Залунають, загудуть...
Швидко нас великі тіні
Під стягами поведуть...

Час горіння... Час світання.
О, який прекрасний час!
Криком щастя і страждання
Україна кличе нас.

7.

Розкішний степ... Убогі села...
Це ти, мій край чарівний?
Мій рідний край такий веселий,
Мій рідний край такий сумний!

Як часто я в своїх надіях
З тобою, край мій, живу,
Бо вірю я - не тільки в мріях -
Ти будеш вільним наву...

Твої сини на всі дороги
Старцями вбогими пішли;
Давно чумацькі круторогі
Вони попродали волл,

Давно степи свої широкі
Вони задурно віддали,
Гаї ж розкішні і високі
Другії власники звели.

Нападки прадідів дебелих,
В ярі ідуть твої сини...
Мій рідний край такий веселий,
Мій рідний край такий сунний!

А все я надійним вільним жаром
Твої сини вже розпеклись.
О, краю! Може незабаром
Ти будеш вільним, як колись.

Розкішний степ... Убогі села...
 Це ти, мій краю чарівний.
 Мій рідний край такий веселий,
 Мій рідний край такий сумний!

8.

... Встане Україна

І розвіє тму неволі,
Світ правди засвітить, -
І помоляться на полі
Непольничі діти.

9.

Тебе... тебе забути нам? Ніколи!
Поки життя хоч іскра в серці є,
Поки, мов крига, груди не схололи,
За цастя я боротимусь твоє,
О, край мій, найкращий між краями,
Зруйнований катівськими руками!
Коли б ти став великим, як колись,
І незалежним від усіх, як здавна;
Коли б вернулась твоя доля славна -
Пісні мої - як хвиля б полились...

10.

... Вірю в силу духа
І в день воскресний твого повстання.

... прийде час і ти огнистим видом
Засяєш у народів вольних колі,
Труснеш Кавказ, вперешся Бескидом,

Покотил Чорним морем годин волі,
І глянем, як хазяїн домовитий,
По своїй каті і по своїм полі.